

SWOBODA WYPOWIEDZI OSOBY PRZESŁUCHIWANEJ W PROCESIE KARNYM

Radosław Koper

SWOBODA WYPOWIEDZI OSOBY PRZESŁUCHIWANEJ W PROCESIE KARNYM

Radosław Koper

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Wydanie publikacji dofinansowane przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

Stan prawny na 1 lipca 2022 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Arkadiusz Lach

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Kinga Zajęc

Opracowanie redakcyjne

Magdalena Sokólska

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni[♥]

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-648-3

ISSN 1897-4392

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluger.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Uzasadnienie wyboru tematu i tytułu książki	13
Rozdział I	
Pojęcie i znaczenie przesłuchania w procesie karnym.....	17
1. Uwagi wstępne	17
2. W stronę definicji przesłuchania	19
3. Cel a znaczenie przesłuchania	28
4. Reguły przesłuchania	32
Rozdział II	
Pojęcie i istota swobody wypowiedzi	37
1. Swoboda wypowiedzi w polskich kodyfikacjach karnoprocesowych	37
2. Definicja swobody wypowiedzi.....	44
3. Swoboda wypowiedzi a wartości konstytucyjne	66
4. Swoboda wypowiedzi a aksjologia procesu karnego	71
Rozdział III	
Zakres obowiązywania swobody wypowiedzi.....	77
1. Uwagi wprowadzające	77
2. Podmiot uprawniony z tytułu swobody wypowiedzi	78
2.1. Oskarżony.....	78
2.2. Świadek	99
2.2.1. Świadek <i>sensu stricto</i>	99
2.2.2. Świadek szczególny.....	106

2.3. Biegły	117
3. Przedmiot swobody wypowiedzi	123
3.1. Uwagi ogólne	123
3.2. Wyjaśnienia	126
3.3. Zeznania	134
3.4. Oświadczenia	137
3.5. Uwagi podsumowujące	147

Rozdział IV

Wyłączenie swobody wypowiedzi – ogólna charakterystyka	149
1. Uwagi wprowadzające	149
2. Podmiot zobowiązany z tytułu swobody wypowiedzi	151
3. Wyłączenie a ograniczenie swobody wypowiedzi	163
4. Wyłączenie swobody wypowiedzi a uwarunkowania procesowe	172
5. Wpływ właściwości i warunków osobistych przesłuchiwanego na swobodę wypowiedzi	175
6. Kategoryzacja okoliczności wyłączających swobodę wypowiedzi	187

Rozdział V

Sposoby wyłączenia swobody wypowiedzi	191
1. Przymus	191
1.1. Definicja przymusu	191
1.2. Zakaz stosowania tortur oraz okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania	197
1.3. Status procesowy osoby przesłuchiwanej	208
1.3.1. Uwagi wyjaśniające	208
1.3.2. Prowadzenie równoległego procesu o fałszywe zeznania i skazanie z tego tytułu	209
1.3.3. Przesłuchanie osoby podejrzanej w charakterze świadka.....	212
1.3.4. Odpowiedzialność karna biegłego za nieumyślnie fałszywe opiniowanie	216
1.4. Konstrukcja i tryb przesłuchania	216
1.5. Warunki przeprowadzania przesłuchania	227
1.6. Jawność przesłuchania	237

1.6.1. Uwagi wyjaśniające	237
1.6.2. Jawność zewnętrzna	238
1.6.3. Jawność wewnętrzna	244
1.7. Stosowanie środków przymusu	266
2. Groźba bezprawna	276
3. Pytania sugerujące treść odpowiedzi i inne formy sugestywnego oddziaływania	289
4. Podstęp	299
4.1. Pojęcie i istota podstępu	299
4.2. Wprowadzanie w błąd w kwestiach dowodowych a aspekt podmiotowy podstępu	313
4.3. Reguła udzielania informacji a podstęp	324
4.4. Niedozwolone obietnice a podstęp	332

Rozdział VI

Środki wyłączające swobodę wypowiedzi	341
1. Hipnoza	341
2. Środki chemiczne	360
2.1. Narkoanaliza	360
2.2. Alkohol	369
3. Środki techniczne	375
3.1. Poligraf (wariograf)	375
3.1.1. Istota, cele, uwarunkowania	375
3.1.2. Zakaz stosowania podczas przesłuchania	384
3.1.3. Problem stosowania poligrafu na potrzeby ekspertyzy biegłego	403
3.2. Inne środki	416

Rozdział VII

Model orzekania w przedmiocie wyłączenia swobody wypowiedzi	417
1. Uwagi wprowadzające	417
2. Charakter prawny przesłuchania jako czynności procesowej w kontekście wyłączenia swobody wypowiedzi	418
3. Zakaz dowodowy z art. 171 § 7 k.p.k. a regulacja art. 168a k.p.k.	434

4. Problem relatywizacji zakazu dowodowego z art. 171 § 7 k.p.k.	447
5. Problem pośredniej nielegalności dowodu w kontekście zakazu dowodowego z art. 171 § 7 k.p.k.	461
6. Tryb postępowania w przedmiocie wyłączenia swobody wypowiedzi	471
Wnioski końcowe	495
Bibliografia	499

UZASADNIENIE WYBORU TEMATU I TYTUŁU KSIĄŻKI

Niniejsza publikacja została poświęcona swobodzie wypowiedzi osoby przesłuchiwanej w procesie karnym. Temu zagadnieniu poświęcono już całkiem sporo uwagi w literaturze i orzecznictwie. Warto jednak sięgnąć do tego tematu, i to nie tylko z uwagi na fakt, że kwestia swobody wypowiedzi w wielu opracowaniach była ujmowana w sposób przyczynkowski, a w literaturze karnoprocesowej nie została dotąd monograficznie opracowana.

Celem książki nie jest tylko analiza tematyki tytułowej. Asumpt do jej napisania stanowiła także wciąż aktualna potrzeba ochrony praw człowieka. Związki swobody wypowiedzi z potrzebą poszanowania praw obywatelskich są oczywiste, dlatego warto się zastanowić, w jakim stopniu konieczność należytej ochrony praw jednostki wywiera wpływ na optymalny kształt unormowania swobody wypowiedzi w przepisach. Oczywiście jest ponadto znaczenie tematyki swobody wypowiedzi dla określenia wizji czy modelu procesu karnego. Sam proces podlega rozmaitym przeobrażeniom, będącym następstwem zachodzących przemian społecznych czy ekonomicznych oraz wprowadzanych zmian ustawodawczych. Warto więc zadać pytanie, czy te zmiany i przeobrażenia modyfikują sposób postrzegania swobody wypowiedzi w porządku karnoprocesowym. Ponadto swoboda wypowiedzi to zagadnienie bezpośrednio i mocno powiązane z problematyką dowodową postępowania karnego. To niezwykle wrażliwy fragment procesu, skoro sposób normatywnego uregulowania kwestii dowodowych kształtuje bezpośrednio zakres możliwości sądu orzekającego na etapie wyrokowania, wywierając istotny wpływ na treść sądowych orzeczeń kończących postępowanie.

Tak nakreślonego kontekstu nie można więc utracić z pola widzenia, gdy podejmuje się rozważania dotyczące swobody wypowiedzi.

Swoboda wypowiedzi ściśle się wiąże z przesłuchaniem. W tym m.in. przejawia się jej istota jako ważnej reguły procesowej. Gdyby nawet pobieżnie wczytać się w przepisy Kodeksu postępowania karnego, może się okazać, że zakres obowiązywania swobody wypowiedzi jest szerszy i nie ogranicza się do przesłuchania. Można jednak zaryzykować stwierdzenie, że ustawodawca w pierwszej kolejności pomyślał o przestrzeganiu tej reguły na użytek przesłuchania, które jest sztandarową wręcz czynnością postępowania dowodowego. Świadczą o tym: istota i charakter przesłuchania, spełnianie przez przesłuchanie roli podstawowego sposobu ujawnienia dowodu w procesie oraz związane z przeprowadzaniem tej czynności rozmaite uciążliwości czy niedogodności odczuwane przez osoby jej poddane. Swoboda wypowiedzi w związku z przesłuchaniem ma więc w tym kontekście charakter pierwotny. Nie da się ukryć, że to właśnie w przypadku przesłuchania potrzeba zachowania tej swobody jest szczególnie widoczna i musi dominować nad ewentualnym objęciem jej zakresem innych czynności procesowych. Innymi słowy, gdy rozważa się zadekretowanie swobody wypowiedzi, zawsze należy to uczynić w odniesieniu do przesłuchania, a w przypadku tych innych czynności już tylko o tyle, o ile ustawodawca uzna to za niezbędne.

W razie rozpatrywania tych innych czynności procesowych swoboda wypowiedzi ma charakter już bardziej wtórny. Konieczność zapewnienia na tym tle swobody wypowiedzi przejawia się ze zdecydowanie mniejszą intensywnością niż w wypadku przesłuchania, takich sytuacji jest też często mniej niż przypadków przesłuchań, a nawet gdy w konkretnym procesie ich liczba dorównuje liczbie przesłuchań, niejednokrotnie wykazują one związki z przesłuchaniem. Mianowicie okoliczności będące przedmiotem oświadczenia składanego przez daną osobę w ramach tej innej czynności stanowią z reguły przedmiot przesłuchania tej osoby, czy w ogóle między obiema czynnościami zachodzi związek o charakterze funkcjonalnym.

Poza tym pojawiają się dość duże trudności w optymalnym skonstruowaniu tytułu książki, który będzie uwzględniał inne czynności niż przesłuchanie, i zarazem takiego, który będzie syntetyczny i przystępny w sensie językowym. Z wymienionych względów w tytule monografii oraz w tytułach niektórych podrozdziałów wyeksponowano przesłuchanie.

Zgodnie zatem z przyjętym tytułem wywody będą skoncentrowane na przesłuchaniu. Skoro jednak potrzeba swobody wypowiedzi aktualizuje się także w innych czynnościach procesowych, wykazujących na dodatek związek z przesłuchaniem, konieczne będą także adnotacje dotyczące tych innych czynności. Rozkład obu wątków będzie uwzględniał wynikające stąd proporcje: przytłaczająca większość rozważań będzie oscylować wokół przesłuchania, natomiast w mniejszym zakresie wywody będą wprost odnosić się do innych niż przesłuchanie czynności procesowych. Zresztą sens i istota swobody wypowiedzi muszą być takie same zarówno w przypadku przesłuchania, jak i innych czynności procesowych. Skoro są to założenia wspólne, potrzeba opisania innych oświadczeń niż te składane w ramach przesłuchania pojawi się w zasadzie tylko w rozdziale III, gdy będzie referowany zakres przedmiotowy reguły swobody wypowiedzi. Wywody zawarte w pozostałych rozdziałach analizujących tę regułę będą siłą rzeczy odnosić się także do czynności innych niż przesłuchanie. W tych rozdziałach będą wyeksponowane na ogół wyjaśnienia i zeznania jako rodzaje depozycji składanych w ramach przesłuchania.

Rozdział I

POJĘCIE I ZNACZENIE PRZESŁUCHANIA W PROCESIE KARNYM

1. Uwagi wstępne

W ramach omawiania tematyki tytułowej punkt wyjścia stanowi przesłuchanie. Bezprzedmiotowe byłoby rozważanie celu i zasadności swobody wypowiedzi, jej konstrukcji i przypadków naruszeń, gdyby ustawodawca nie wyodrębnił przesłuchania jako szczególnej i ugruntowanej czynności postępowania dowodowego w procesie karnym. Zanim więc będzie można rozpocząć wywody wprost dotyczące swobody wypowiedzi, wypadłoby dokonać ogólnej charakterystyki przesłuchania.

Z przepisów Kodeksu postępowania karnego wynika, że formuła przesłuchania została zarezerwowana dla sytuacji wymagających odebrania oświadczeń dowodowych od oskarżonego, świadka i biegłego. Nieco uściślając tę tezę, warto podkreślić, że przesłuchanie służy do odebrania wyjaśnień od oskarżonego oraz zeznań od świadka i biegłego. Innych możliwości w tym zakresie kodeks nie przewiduje. Dopuszczalne są natomiast pewne modyfikacje w odniesieniu do świadka, niepodważające jednak tak zarysowanego schematu.

Nie trzeba przeprowadzać wnikliwej analizy przepisów Kodeksu postępowania karnego, aby zauważyć, jak dużą wagę ustawodawca przykładą do przesłuchania. Można zaryzykować twierdzenie, że przesłuchanie urosło do rangi głównego elementu postępowania dowodowego. Trudno

współcześnie wyobrazić sobie pojedynczy, konkretny proces, w którym nie doszłoby do przesłuchania kogokolwiek. W rezultacie w literaturze konstatuje się, że przesłuchaniu należy przypisać cechę „szczegółności”, a nawet „swoistej wyjątkowości”, pomimo braku usystematyzowanej i powszechnie akceptowanej hierarchii dowodów¹. W istocie ani ustawodawca, ani doktryna czy orzecznictwo nie wskazują, jak kształtuje się generalna hierarchia źródeł i środków dowodowych, a podejmowane niekiedy w tym zakresie próby mają charakter wycinkowy i nie są bezdyskusyjne. Wydaje się jednak, że szczególny charakter przesłuchania w systemie dowodów nie tylko jest konsekwencją wyeksponowania jego znaczenia przez ustawodawcę i akceptacji tego faktu przez doktrynę i judykaturę, lecz także stanowi pokłosie rozwoju technologicznego i związanego z nim aktualnego stanu wiedzy. Wciąż nie dochodzi do sytuacji, w której dowody rzeczowe mogłyby wyprzeć z procesu dowody osobowe lub przynajmniej ograniczyć ich znaczenie, i to pomimo znacznego i nieustannego postępu cywilizacyjnego i rozwoju techniki. Ta obserwacja dotyczy zwłaszcza zeznań świadków, bo umożliwienie oskarżonemu złożenia wyjaśnień w każdym pojedynczym postępowaniu – gdy idzie o przyszłość procesu jako takiego – to raczej *constans*, zaś opinia biegłego, co do której składa on zeznania, opiera się właśnie w dużej mierze na rozwoju nauki i wiąże się ze stanem wiedzy w danej kwestii. Niezależnie zatem od wszechobecnej technicyzacji przesłuchania wciąż odgrywa ogromną rolę w systemie dowodów karnoprosesowych, ponieważ nie odnotowano takich osiągnięć technicznych, których wykorzystanie mogłoby przyczynić się do osłabienia roli przesłuchania w procesie. Nadal zatem we wspomnianym systemie główną rolę odgrywa relacja człowieka, przy czym wyeksponowanie jej znaczenia oznacza nadanie jej dowodowego charakteru, *ergo* usankcjonowanie jej w procesie wraz ze wszystkimi jej zaletami i wadami. Innymi słowy, kształt złożonego oświadczenia dowodowego jest wypadkową różnych istotnych zmiennych: osobowości człowieka, jego cech charakteru, wieku, poziomu rozwoju, wykształcenia, doświadczenia życiowego itd.

¹ D. Jagiełło, *Przesłuchanie jako czynność dowodowa*, Warszawa 2017, s. 68.

2. W stronę definicji przesłuchania

W pierwszej kolejności trzeba zaakcentować, że w związku z definiowaniem przesłuchania nieprzydatny okazuje się sposób rozumienia terminu „przesłuchanie” w języku polskim. Czasownik „przesłuchać” czy też „przesłuchiwać”, jako pochodzący od rzeczownika „przesłuchanie”, wyjaśnia się bowiem tak: 1) prowadząc śledztwo, wypytać kogoś o szczegóły sprawy, 2) zadając pytania, sprawdzić czyjeś wiadomości w jakiejś dziedzinie; przepytąć, przeegzaminować, 3) posłuchać czegoś, czyjegoś występu od początku do końca w celu kontrolowania, sprawdzenia². Na użytek prowadzonych rozważań liczy się tylko pkt 1, pozostałe dotyczą innych obszarów życia społecznego. Widać wyraźnie, że w języku polskim traktuje się przesłuchanie jako pojęcie o prawnej proveniencji, a w konsekwencji definiuje się je poprzez użycie terminów i potocznych, i ściśle prawnych, a to wszystko w pewnym uproszczeniu mającym oddać istotę tej czynności. Ta tendencja jest zrozumiała, skoro w rozważanym aspekcie chodzi o czynność ukształtowaną w sferze prawnej i powszechnie kojarzoną z procesem karnym lub innym postępowaniem prowadzonym przed organem państwa.

W przepisach Kodeksu postępowania karnego brak definicji przesłuchania. Za to dość często pojawia się pojęcie „przesłuchanie” lub używa się słów pochodnych. Analiza tej kwestii może być potraktowana jako zabieg pozwalający zidentyfikować cechy przesłuchania w aspekcie normatywnym, co powinno w jakimś stopniu umożliwić jego późniejsze zdefiniowanie.

Ustawodawca odnosi się do przesłuchania w różnych konfiguracjach językowych, np.

- poprzez wskazanie na przesłuchanie jako czynność procesową,
- w wyniku użycia takich określeń, jak: osoba przesłuchiwana, przesłuchiwany, organ przesłuchujący, przesłuchujący.

Na tle tak ukształtowanej regulacji przesłuchania w przepisach można wyróżnić trzy sposoby ujęcia tej czynności.

² *Słownik języka polskiego*, t. II, red. M. Szymczak, Warszawa 1979, s. 1006.

Pierwsze ujęcie ma charakter podmiotowy i dość złożony. Polega na wyeksponowaniu roli procesowej przypisanej dla uczestnika procesu w danej sytuacji i zarazem roli, w jakiej jest on przesłuchiwany (np. potwierdzenie posiadania statusu świadka), niekiedy w ściśle określonym kontekście procesowym wiążącym się ze stosowaniem określonej instytucji proceduralnej. Może także oznaczać konkretyzację statusu osobowego źródła dowodowego, czyli wyraźne wskazanie, w jakim charakterze dana osoba jest przesłuchiwana, gdy jej podstawowa rola procesowa mieści się w kategorii stron procesowych lub pomocników procesowych, a zatem nie przesądza jeszcze, jaki będzie jej status podczas ewentualnego przesłuchania (np. przesłuchanie pokrzywdzonego lub specjalisty w charakterze świadka). W zbiorze rozważanych przypadków należałoby ponadto umiejscowić przepisy normujące zadawanie pytań. Chodzi o przepisy, w których podkreślono uprawnienie przesłuchującego, strony procesowej lub innego podmiotu do zadawania pytań osobom przesłuchiwanym. Za takim, a nie innym zaszeregowaniem tych przepisów przemawia regulowanie w ten sposób ogólnego statusu osoby przesłuchiwanej, co prawda bez konkretyzacji tego statusu, o której wyżej mowa, ale w sposób świadczący o ważności tej kwestii z punktu widzenia określenia jej pozycji procesowej, zwłaszcza że na tej osobie z reguły ciąży obowiązek udzielenia odpowiedzi na pytanie. Innymi słowy – ów obowiązek na ogół ściśle się łączy z wyznaczeniem statusu prawnego osoby przesłuchiwanej. W ramach pierwszej grupy należy także sklasyfikować sytuacje, w których wskazuje się tylko niektóre osobowe źródła dowodowe (np. podejrzanego i pokrzywdzonego), ponieważ wtedy liczy się pierwszoplanowo aspekt podmiotowy, skoro doszło do podmiotowego zawężenia zakresu potencjalnych przesłuchań. Wreszcie, w omawianej grupie sytuacji umiejscowić trzeba nie tylko ujęcie pozytywne, ale też negatywne, czyli wyłączenie możliwości przesłuchania danej osoby w określonym charakterze.

Ujęcie podmiotowe można zatem spotkać np. w art. 40 § 1 pkt 4 („w tej samej sprawie był przesłuchany w charakterze świadka”), art. 91a § 2 („Podmiot zobowiązany określony w § 1 jest przesłuchiwany w postępowaniu karnym w charakterze świadka”), art. 164 („Sąd może też przesłuchać w charakterze świadków wszystkich uczestników sprawy, której akta zaginęły lub uległy zniszczeniu, a także inne osoby, które

mogą mieć wiadomości co do treści akt”), art. 171 § 2 zdanie pierwsze („Prawo zadawania pytań mają, oprócz organu przesłuchującego, strony, obrońcy, pełnomocnicy oraz biegli”), art. 178 („Nie wolno przesłuchiwać jako świadków: 1) obrońcy albo adwokata lub radcy prawnego działającego na podstawie art. 245 § 1, co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę; 2) duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi”), art. 325h § 1 („Należy jednak (...) przesłuchać podejrzanego i pokrzywdzonego”), art. 378a § 1 („a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę”), art. 387 § 1 („Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej”) k.p.k., a poza tym np. w art. 91a § 4, art. 178a, 200 § 3, art. 206 § 2, art. 214 § 6, art. 216, 370, 377 § 2 zdanie pierwsze, art. 517c § 1 k.p.k.

Drugie ujęcie jest przedmiotowe. Cechuje je wskazanie na samą czynność przesłuchania, a kwestia statusu procesowego osoby przesłuchiwanej nie jest wtedy potraktowana priorytetowo czy pierwszoplanowo, np. art. 212 („W toku oględzin lub eksperymentu procesowego można dokonywać również przesłuchań”), art. 301 zdanie drugie k.p.k. („Niestawiennictwo obrońcy nie tamuje przesłuchania”). Należy tutaj ulokować także wypadki, w których doszło co prawda do wymienienia osób przesłuchiowanych w przepisie, ale nie przesądza to o ujęciu podmiotowym. Wyszczególniono bowiem typowe i zarazem wszystkie możliwe – w znaczeniu generalnym – osobowe źródła dowodowe („przesłuchiwanie osób w charakterze oskarżonych, świadków lub biegłych” – art. 585 pkt 2 k.p.k.; „protokoły (...) przesłuchań osób w charakterze oskarżonych, świadków, biegłych” – art. 587 k.p.k.; „przesłuchanie oskarżonego, świadka, biegłego i kuratora” – art. 143 § 1 pkt 2 k.p.k.³). Wskazanie na osoby przesłuchiwane spełnia wtedy rolę czysto dopełniającą czy też potwierdzającą znany fakt. W tych przypadkach w istocie liczy się więc zaakcentowanie czynności przesłuchania jako takiej, np. podkre-

³ W art. 143 § 1 pkt 2 k.p.k. dokonano zresztą nadregulacji, ponieważ przepisy Kodeksu postępowania karnego przewidują przesłuchanie kuratora tylko wtedy, gdyby był on przesłuchiwany jako podmiot, który przeprowadził wywiad środowiskowy, ale wówczas, zgodnie z art. 216 k.p.k., przesłuchuje się go w charakterze świadka. Oznacza to, że w wymienionym przepisie wystarczające byłoby wskazanie na oskarżonego, świadka i biegłego. Tę samą uwagę można zgłosić pod adresem treści art. 181 § 2 k.p.k.

Zachowanie swobody wypowiedzi osoby przesłuchiwanej jest istotne w aspekcie przestrzegania zasady praworządności. Swoboda wypowiedzi zapewnia wiarygodność przesłuchania, prawidłowość orzekania, a także chroni godność przesłuchiwanego.

Rozważania zawarte w publikacji ściśle łączą się z potrzebą poszanowania praw obywatelskich, zagwarantowanych przede wszystkim w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Autor zwraca uwagę na niewłaściwą praktykę organów procesowych podczas przeprowadzania przesłuchania, jak również przedstawia ocenę poglądów doktryny oraz orzecznictwa sądowego.

W opracowaniu omówiono takie zagadnienia jak:

- pojęcie i istota swobody wypowiedzi,
- zakres obowiązywania tej reguły,
- okoliczności wyłączające swobodę wypowiedzi,
- model orzekania w tej kwestii.

Książka jest przeznaczona dla praktyków – sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, a także teoretyków prawa, specjalistów z zakresu postępowania karnego i ochrony praw człowieka oraz wszystkich osób zainteresowanych procesem karnym.

Radosław Koper – profesor doktor habilitowany nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne; pracownik Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego; specjalizuje się w prawie karnym procesowym, ochronie praw człowieka w procesie karnym i prawie prasowym; autor ponad 100 publikacji naukowych i dydaktycznych, w tym monografii *Jawność rozprawy głównej a ochrona prawa do prywatności w procesie karnym* (2010) oraz *Badanie świadka w aspekcie jego ochrony w procesie karnym* (2015).

9788382866483 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8286-648-3

9 788382 866483

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

